

Ispravljanje starih gresaka

Author: IWPR

Tesko naucene lekcije u Bosni morale bi da uticu na buducnost medjunarodne politike u toj oblasti.

Dok se Bosanci spremaju da ovog vikenda izadju na trece postdejtonske nacionalne izbore, mnogi strucnjaci za Balkan i ostali posmatraci pitaju se kakav je napredak ucinjen u poslednjih pet godina.

Dok neki kriticar bosanske politike, posebno u Sjedinjenim americkim drzavama, podsticu medjunarodnu zajednicu da napusti ovu postkonfliktnu drzavu u zacetku, mnogi se slazu da je ucinjen napredak i da nije trenutak za odlazak. Izbeglice se vracaju kucama, vecinom spontano, i mada je napredak u politickom procesu delimicno nametnut direktivama medjunarodne administracije, ipak treba reci da je situacija u Bosni i Hercegovini pocela da se stabilizuje.

Tokom svoje nedavne posete toj oblasti, ambasador SAD pri Ujedinjenim nacijama Richard Holbrooke zatražio je da se zabrani Srpska demokratska partija, SDS, pod vodjstvom Mirka Sarovica koji ima velike izgleda da pobedi na predsednickim izborima Republike Srpske.

Nekoliko dana kasnije, 3. novembra, Medjunarodna krizna grupa, ICG, izdala je izvestaj u kome se kaze da je navodno 75 sluzbenika trenutno aktivnih u SDS, ukljucujuci policiju i zakonodavce, u proslosti pocinilo ratne zlocine.

ICG je zatražila da se SDS iskljuci iz izbora zakazanih za 11. novembar i preporucila medjunarodnim zvanicnicima da preduzmu zakonske mere kako bi odstranili ove navodne ratne zlocince sa položaja javne vlasti.

Od 1996. godine, prilikom svakih izbora, pitanje legitimnosti SDS-a najvise je podložno kritici. I, upravo, u tome lezi jedna od najvećih lekcija citavog mirovnog procesa - u septembru 1996. godine nije trebalo odrzati izbore.

U to vreme se jos nisu bili stekli uslovi za sprovedjenje slobodnih, fer izbora. Politika u to vreme bila je rukovodjena interesima SAD koje su trazile izgovor za "rano napustanje" ratom rascepljene zemlje.

Izbori odrzani 1996. godine dali su legitimnost ratnim nacionalistima i uzdigli su ih na položaje od politicke vaznosti. Na primer, Momcilo Krajisniku, bivsem predsedniku Republike Srpske, trenutno se u Hagu sudi za ratne zlocine. Tek nakon sastanka Saveta za sprovedjenje mirovnog procesa u Bonu 1997. godine, najvisa gradjanska vlast u Bosni, Kancelarija visokog predstavnika, OHR, ovlascena je da se efektivno pozabavi kolosalnim politickim, zakonodavnim i javnim miljeom.

OHR je trebalo da jos 1996. bude u položaju da preduzima agresivne korake koji bi joj omogucili da napravi rezove I seriju cistki u policiji, sudstvu i medju tuziocima u oba entiteta. Trebalo je takodje uloziti znacajne napore da se izvrse reforme u medijima. Istinski napredak u oblastima kao sto su reorganizacija radija i televizije i uspostavljanje moralnih kodova u stampi, postignut je tek sredinom 1999. Demokratija se ne dogadja u praznom prostoru i, s obzirom na politicko okruzenje u Bosni koje se odlikuje neobuzdanom korupcijom i sveobuhvatnim etnocentralizmom, da su preduzeti na vreme, takvi koraci bi omogucili da se ranije stvore pozitivni uslovi za izbore i za povratak izbeglica i raseljenih lica.

Takav razboritiji pristup takodje je mogao da OSCE pruži više vremena da razradi tehnike izbornog procesa, a pogotovo oko registrovanja glasaca. Nepostojanje legitimnog sistema za registrovanje glasaca prilikom

izbora 1996. godine omalovazilo je kredibilitet OSCE, a i samih izbora. Situacija je spasena samo zahvaljujuci agresivnom rukovodstvu penzionisanog SAD ambasadora Roberta Baryja koji je stao na celo OSCE delegacije u Bosni u januaru 1998. godine. U medjuvremenu, Milorad Dodik privremeni predsednik vlade Republike Srpske, sedeo je za vratom medjunarodne zajednice. Dodik je na vlast dosao nakon sto je visoki predstavnik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Carlos Westendorp, u martu 1999. smenio s položaja bivseg predsednika Republike Srpske i vodju Srpske radikalne partije Nikolu Poplasena.

Dodik, vodja Stranke nezavisnih socijaldemokrata, SNSD, spoticao se od jedne do druge politicke nepogode. Koalicija SLOGA u koju je usao sa Srpskom nacionalnom partijom Biljane Plavsic i Socijalisticom partijom Republike Srpske Zivka Radisica, raspala se sredinom 2000. godine. Dodik je uveravao medjunarodne zvanicnike da je podrška koju jos uvek dobija u parlamentu Republike Srpske dovoljna da ostane na vlasti, ali nikada nije mogao to i da dokaze.

Korupcija i sukob interesa - nasledje iz komunisticke Jugoslavije - sastavni su deo bosanskog ekonomskog i politickog sistema. Tim povodom, preduzete su neke kontra mere. U avgustu ove godine, odeljenje za borbu protiv korupcije OHR doprinelo je hapsenju Alije Delimustafica, kljucnog bosanskog finansijskog magmata.

Pozitivan uticaj izvrsila su i nova pravila koja je u februaru uvela OSCE, a koja funkcionerima zabranjuju da budu u agencijama za privatizaciju i upravama javnih preduzeca u kojima drzava poseduje vise od 25 odsto kapitala. Ali, i u ovom slucaju, takve mere kasno stizu. Tokom ove godine, OHR i OSCE pokrenuli su kampanju za informisanje javnosti kako bi pre samih izbora usmerili paznju glasaca na pitanje korupcije. Ali, korumpirani funkcioneri godinama su uzivali mogucnost kupovine obezvređene drzavne svojine i na taj nacin potcenjivali verodostojnost citavog procesa privatizacije.

Uprkos sporom napretku, u proteklih nekoliko meseci doslo je do razvoja nekih pozitivnih dogadjaja. Multietnicka Socijaldemokratska partija, SDP, izvojevala je zapazene pobede na lokalnim izobrima u aprilu i cini se da ja na dobrom putu da takav uspeh prosiri i na nacionalni nivo, pogotovo u oblastima sa vecinskim bosnjackim stanovnistvom.

Bosnjacka nacionalisticka Stranka demokratske akcije, SDA, nastavlja da se tetura nakon sto je u oktobru ove godine, njen osnivač i ratni lider Alija Izetbegovic dao ostavku na mesto predsednika trostrukog bosanskog predsednistva. Borba za vlast i optuzbe zbog korupcije u okviru partije samo su jos vise umanjile izgleda SDA na uspeh na predstojecim izborima.

Veliki uspeh progresivnih snaga u Zagrebu primorao je ekstremiste medju bosanskim Hrvatima da vise paznje obrate na Bosnu i Hercegovinu. Nacionalisticka Hrvatska demokratska zajednica, HDZ, nedavno je zahtevala da se na dan izbora odrzi referendum kojim bi se glasaci izjasnjavali za ili protiv odvojenog entiteta bosanskih Hrvata. Mnogi posmatraci veruju da su ovo poslednji trzaji HDZ, dok se na kraju ne rascepi i ne izgubi moc.

Ali oblastima u kojima dominira hrvatsko stanovnistvo i dalje predstavlja kamen spoticanja za medjunarodnu zajednicu jer HDZ jos uvek u njima uziva podrsku vecine. Nakon 11. novembra, visoki predstavnik Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Wolfgang Petrisch i OSCE morace da preduzmu odgovarajuce korake kako bi sve HDZ opstrukcionase iskorenili iz politickog zivota. Mozda bi trebalo da pocnu sa Ante Jelevicem, hrvatskim clanom predsednistva i vodjom HDZ.

Protiv te partije trebalo bi preduzeti ostre mere s obzirom da je sazvala protivzakoniti referendum koji se kosi sa Daytonskim i OSCE pravilima.

Istovremeno, u Republici Srpskoj, SDS se besprekorno pridrzavala izbornih pravila. Takav nivo politicke zrelosti uglavnom je rezultat odstranjanja mnogih bivsih vodja te partije koji su sada ili u Hagu, ili se kriju. Na osnovu rezultata ankete o programu razvoja koju su sprovele UN, ocekuje se da ce ovog vikenda SDS

pobediti u svim oblastima s vecinskim srpskim stanovnistvom. No, pojava Partije demokratskog progresu, PDP, Mladena Ivanica na aprilskim izborima, najavljuje da se politicki spektar Republike Srpske napokon siri.

Rezultati izbora koji ce se odrzati 11. novembra bice budno praceni ne bi li se uocili znaci demokratskog progresu. Buduci da ce u januaru 2001. predsednik SAD verovatno postati republikanac George Bush, moguće je da ce se politika te zemlje prema Bosni promeniti. Tokom svoje izborne kampanje, Bush je pozvao na povlacenje americkih trupa sa teritorije Balkana.

Evropljani su ostro kritikovali Bushovu najavu. Mada je kandidat republikanaca dao do znanja da ce se, pre donosenja bilo kakvih odluka koje se ticu kolektivnih sporazuma o bezbednosti, svakako konsultovati sa NATO saveznicima, njegov politicki stav nije se promenio.

U medjuvremenu se nagadja da bi njegov demokratski suparnik Al Gore, ukoliko uspe da udje u Belu kucu, postavio Holbrooka, jednog od kreatora Daytonu, za drzavnog sekretara za spoljne poslove. Gore bi nastavio da se angazuje u Bosni i sirom Balkana. Uz Holbrookovu pomoc, Gorova vlada bi verovatno predstavljala najbolji put ka promenama u Dejtonskom mirovnom sporazumu, za koje mnogi veruju da su u zakasnjenu.

Daleko od toga da je posao medjunarodne zajednice u Bosni završen. Nadajmo se da ce glasaci te zemlje pruziti svoju pomoc 11. novembra.

Tanya L. Domi je bivsi predstavnik OSCE u Bosni i Hercegovini i trenutno studira na Columbia univerzitetu u SAD. Nakon cetiri godine provedene u Bosni, sada pise tezu o ulozi medija na Balkanu.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/ispravljanje-starih-gresaka>